

Täysistunto

Tiistai 15.2.2022 klo 14.00—15.27

7. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 10/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Tässäkin lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Lindén.

Keskustelu

14.19 **Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen toimeenpano hyvinvointialueilla on käynnissä. — Tässä yhteydessä haluan onnitella niitä ymmärtääkseni yli sataa kansanedustajakollegaa, jotka ovat tulleet valituiksi myös hyvinvointialueiden valtuutetuiksi. — Hyvinvointialueiden väliaikaiset toimielimet valmistelevat parhaillaan päätösasioita maaliskuussa aloittaville aluevaltuustoille. Uudistuksen toimeenpanovaiheessa on hyvinvointialueilla havaittu joitain lainsäädännön täsmentämistarpeita, joihin tällä hallituksen esityksellä nyt vastataan.

Uudistuksen toimeenpanon osalta tärkeimmät ehdotukset tässä esityksessä liittyvät kuntien ja hyvinvointialueiden tukipalveluiden myyntiä ja ostoa koskevaan siirtymäaikaan sekä hyvinvointialueiden oikeuteen saada asiakas- ja potilastietoja jo ennen vuotta 2023.

Esityksessä ehdotetaan, että kunnat voisivat myydä hyvinvointialueille tukipalveluja vuoden 2023 loppuun saakka, jos kunta on tuottanut kyseisiä palveluja sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen käyttöön ennen vuotta 2023 ja myynti alittaa EU-kynnysarvot. Samoin edellytyksin hyvinvointialue voisi myydä palveluja kunnalle, jos sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä on tuottanut niitä kunnalle ennen vuotta 2023. Ostoja ei tarvitsisi kilpailuttaa, mutta myynti tulisi hinnoitella markkinaehtoisesti sekä eriyttää kirjanpidossa. Esityksessä on huolehdittu myös henkilöstön asemasta. Esityksen mukaan henkilöstön siirto sopimuksen päätyttyä katsottaisiin liikkeenluovutukseksi.

Tukipalveluiden myyntiä ja ostoa koskevaa siirtymäaikaan ovat ehdottaneet monet alueet. Huolena on ollut varsinkin pienten kuntien sosiaalihuollon ja opetustoimen ruoka- huoltopalvelut, jotka on usein keskitetty yhteen yhteiskeittiöön. Ehdotus turvaa alueille lisäaikaa pohtia ja toteuttaa hallittuja rakenteellisia ratkaisuja. Myynti rajautuisi kuitenkin lähinnä pienempiin myynteihin, koska säännöksen alaiset ostot on jouduttu rajaamaan EU-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2022 vp

hankintadirektiivin perusteella EU-kynnysarvon alittaviin myynteihin, jotka tänä vuonna ovat 215 000 euroa.

Hyvinvointialueiden tiedonsaantioikeutta ehdotetaan muutettavaksi siten, että hyvinvointialueilla olisi oikeus saada sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietoja silloin kun tiedot olisivat välttämättömiä hoidon ja palveluiden jatkuvuuden sekä hoitoa ja palvelua koskeviin sopimuksiin liittyvien velvoitteiden täyttämiseksi. Säännös on tarpeen, jotta hoidon, palveluiden ja maksuliikenteen jatkuvuus voidaan turvata heti järjestämisvastuun siirtyessä.

Esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi myös joitain muita säännöksiä: Ehdotukset koskevat ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuun sopimuksenvaraista siirtoa, sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan strategista suunnittelua, asiakirjojen siirtoa, valtionavustuksien takaisinerintää, neuvottelukuntien toimikautta ja ensihoitokeskuksien lääkärihelikopteritoimintaa koskevia velvoitteita. Lisäksi ehdotetaan tarkennettavaksi, että hyvinvointialueiden tehtävämuutokset huomioidaan valtion rahoituksessa nettomenoperusteisesti.

Lakien on määrä tulla voimaan siten, että osa muutoksista tulee voimaan mahdollisimman pian lain vahvistamisen jälkeen ja osa muutoksista tulisi voimaan vuoden 2023 alusta lukien.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistus on historiamme isoin hallinnollinen uudistus, jossa myös yksityiskohtien määrä on valtava. Pääministeri Marinin hallitus haluaa tälläkin hallituksen esityksellä tukea alueita uudistuksen toimeenpanossa. Se onnistuu vain kuuntelemalla tarkasti alueiden huomioita ja vastaamalla alueiden esittämiin sääntelytarpeisiin. Niitä on muitakin kuin vain tässä esityksessä olevat, ja tuomme ne piakkoin eduskunnan käsiteltäväksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Edustaja Heinonen.

14.23 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri ja hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Ministeri Lindén onnitteli niitä kansanedustajia, jotka on valittu aluehallintoihin, ja varmasti onnittelut voi suunnata myös kaikille muillekin aluevaltuustoihin valituille mutta myös osanotot, kerran tämä urakka tulee olemaan kyllä massiivisen suuri ja näitä ongelmia on valtavasti.

En usko, että tämä esitys, jossa nyt pääministeri Sanna Marinin hallitus lähtee tekemään ensimmäisiä korjauksia, jää viimeiseksi, ja niin ministeri tuossa toikin. Tämä kertoo siitä, miten luvattoman huonosti tämä uudistus valmisteltiin ja miten kiireellä tämä eduskuntaan tuotiin.

Nämä ensimmäiset korjaukset ovat itse asiassa aika teknisiä. Tavoitteena on siis tarkentaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistusta koskevaa lainsäädäntöä siltä osin kuin uudistuksen toimeenpanossa on havaittu täsmentämistarpeita. Näitähän me toimme eduskunnassa ja asiantuntijat toivat esille jo ennen tämän lainsäädännön hyväksymistäkin.

Tässä puhutaan erilaisista teknisluontoisista korjauksista: tiedonsaantioikeuksista hyvinvointialueille, kuntien hyvinvointialueille tuottamien tukipalveluiden osuudesta, tästä kouluruoka-, sote-ruokakysymyksestä — hyvä, että niihin nyt lopulta vastataan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2022 vp

Tässä myös ehdotetaan täsmennettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa koskevaa sääntelyä ja uudistukseen liittyvien asiakirjojen siirtoa koskevia säännöksiä ja muuta vastaavaa.

Hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia ehdotetaan myös muutettavaksi mutta vain siltä osin kuin hyvinvointialueiden tehtävämuutokset huomioidaan valtion rahoituksessa nettomenoperusteisesti.

Nostan esille sote-konsultin ja keskustan entisen puoluesihteerin Jarmo Korhosen esille nostamia huolia. Korhonen tyrmäsi Ilta-Sanomien haastattelussa viime joulukuussa pääministeri Sanna Marinin hallituksen sote-esityksen. Jarmo Korhonen on varmasti yksi maamme syvimälle näihin eri sote-uudistuksiin perehtyneistä asiantuntijoista. Hän oli käynyt läpi aiemmat esitykset mutta myös tämän. Hän toi tässä Ilta-Sanomien uutisessa esille — vähän toisella lailla kuin ministeri Lindén äsken tätä esitystä ja muutosta kehui — eli Jarmo Korhonen totesi: ”Tämä on karmein aluekehityksen uudistus, mikä Suomessa on ikinä tehty. Kepu ajoi soten läpi mutta veti tapin pois omilta maaseutualueiltaan. Demarit hylkäsivät Tampereen.” Korhosen mielestä maalaiskuntien ohella myös useat kaupungit häviävät, ja hän kävi näitä eri kaupunkeja läpi. Ehkä kaikista räikeimpänä oli pääministeri Sanna Marinin oma kotikaupunki Tampere, jonka valtionosuudet ovat nyt reilut 1 500 euroa ja vuonna 27 enää 63 euroa. Opetusministeri Li Anderssonin ja tästä uudistuksesta nyt vastaavan ministeri Lindénin kotikaupunki Turku saa nykyisin 1 600 euroa valtionosuuksia henkilöä kohti — vuonna 2027 Turku saa valtionosuuksia enää arviolta 115 euroa. Rovaniemi, Kemi, monet muut ovat samanlaisia. Tampereen pormestari Anna-Kaisa Ikonen totesi tämän hyvin sumuisaksi. ”Kyllä tulevaisuus jonkin verran huolettaa. Uudistusta on tehty aika pitkälti sote edellä. Nyt on tosi tärkeä puhua siitä, miten kaupungit selviävät jäljelle jäävistä tehtävistä. Koulutuksen kenttä tulee olemaan tosi keskeinen asia. Suhtaudun laskelmiin vielä arvioina, ne tulevat päivittymään”, totesi pormestari Ikonen.

Marraskuussa Jarmo Korhonen puhui Ylelle ja kävi läpi silloin esimerkiksi pohjalaisia hyvinvointialueita ja toi esille aika karuja lukuja, miten siellä rahat tulevat riittämään. Rahoitusvaje voi sote-asiantuntija Korhosen mukaan tarkoittaa heti esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalla 2–3 sote-keskuksen alasajoa ja jopa keskussairaalan toimintojen vähentämistä. ”Kun rahaa puuttuu ja samanaikaisesti Etelä-Pohjanmaan lainanottovaltuus on katossa, Alavuden ja muiden välttämättömät sote-investoinnit uhkaavat jäädä toteutumatta, kun siihen ei enää saa valtiolta lupaa”, totesi Korhonen. ”Kun raha ei riitä, peruspalvelut ja erikoissairaanhoidot joutuvat vastakkain”, hän toi esille näitä ongelmia.

Ja nämä ongelmathan eivät ole pelkästään sote-alueilla tai hyvinvointialueilla, vaan nämä näkyvät kunnissa. Korhonen totesi, että lähivuosina, arvon keskustalaiset, nähdään kuntien yhdistymisiä ja sen jälkeen myös hyvinvointialueiden määrä tulee vähenemään näiden rahoituspohjan ongelmien takia.

Minulla on tässä valtiovarainministeriön muistio viime toukokuulta, 19.5.2021, budjetiosasto, kunta- ja aluehallinto-osasto — osastopäällikkö, budjettipäällikkö Sami Yläoutinen ja osastopäällikkö, ylijohtaja Jani Pitkäniemi ovat tämän meille valiokuntaan silloin toimittaneet — ja tietysti aika erikoinen asia on sekin, että tässä muistiossa kerrotaan, että VOS-laskuvirheen takia on jäänyt uupumaan 300 miljoonaa euroa. Tällaisia laskuvirheitä on tässä rahoituspohjassa, ja tämä todetaan tässä muistiossa aivan yksioikoisen selvästi.

Arvoisa puhemies! Kun tänään auki on näitä rahoituskysymyksiä, niin kysyisin ministeri Lindéniltä arviota, riittävätkö rahoitukseen nämä pienet korjaukset, tekniset korjaukset, joita tässä teidän esityksessänne on. Ja yhdyttekö näihin sote-asiantuntija Korhosen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2022 vp

huoliin, että tämä rahoituspohja ei tule riittämään, mitä olette hallituksesta tähän uudistukseen nyt osoittaneet?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kyllönen.

14.30 Merja Kyllönen vas: Arvoisa puhemies! Jälleen kerran saimme kuulla kokoomuksen korkean veisun. Minä uskoisin, että nykyyhallituksella on rohkeutta katsoa tulevaisuuteen eikä veisata niitä menneisyyden virsiä, [Timo Heinonen: Ei kun nämä oli tulevaisuuden kaikki!] joita kokoomus on veisannut jo 15 vuotta, mitä tätä koko sote-uudistusta on yritetty tehdä siinä, kun olette olleet hallituksissa mukana. Nyt ette olleet, ja sote-uudistus on totta ja se tehtiin. [Timo Heinonen: Ei ne ollut menneisyyttä, ne oli tulevaisuutta!]

Kun puhutaan siitä todellisuudesta, missä suomalainen kansa elää, niin meidän painopiste sosiaali- ja terveyspalveluissa on liikaa erikoissairaanhoidossa ja liian vähän peruspalveluissa, perustoiminnoissa, ja nimenomaan siellä, missä ihmisten pitäisi saada nopealla tahdilla asioidensa hoito liikkeelle. Sitä työtä ollaan nyt tekemässä, ja olen iloinen, että sosiaali- ja terveysministeriö on tuonut myöskin päivitys- ja korjausohjelmaa sitä mukaa, kun tämän valtavan, aikamme suurimman uudistuksen muutostarpeet esille nousevat. On ihan selvää, että tällaisen kokonaisuudistuksen kaikkia asioita ei ole voitu lainsäädännössä tehdä niin tarkasti tai niin valmiiksi, etteikö muutostarpeita matkan varrella tulisi.

On iso kysymys, miten me kykenemme saamaan samalla rahalla huomattavan paljon enemmän vaikuttavuutta kuin mitä me tänä päivänä kykenemme meidän palvelujärjestelmästämme saamaan. Se ei tarkoita sitä, että ihmisten selkänahasta, työntekijöiden selkänahasta, otettaisiin enemmän, vaan se tarkoittaa sitä, että me kehitämme meidän prosesseja, me kehitämme meidän johtamisjärjestelmää, me kehitämme niitä asioita, millä tavalla palveluita tarjotaan, miten niitä tuotetaan ja miten niitä myöskin kehitetään ja edistetään vastaamaan tätä päivää. Meillä on valtavan isoja haasteita varsinkin mielenterveyspuolella, ihmisten työkykyisyyden ylläpitämisessä. Lasten ja nuorten tulevaisuus näyttää varsinkin nyt korona-ajan jälkeen erittäin haastavalta. Mielenterveyden ongelmat ovat meidän yhteinen ponnistus ja sellainen vaikea paikka, ja väitän, että yhtään sellaista kulmakuntaa ei tästä maasta löydy, missä ei olisi tarpeen tehdä toimia, joilla niin lasten ja nuorten kuin työikäistenkin mielenterveyteen, puhumattakaan sitten ikäihmisistä, pystytään satsaamaan eri tavalla ja nimenomaan ennaltaehkäisevästä näkökulmasta.

Tässä yhteydessä haluan puhua myöskin siitä asiasta, että meillä ovat aika usein vastakkain palvelut ja seinät. Uudistus mahdollistaa meille myöskin uudenlaisia tapoja tuottaa palveluita. Entäs jos rakkaus hyppääkin rattaille ja sitä palvelua pystytään tarjoamaan paljon monipuolisemmin ja lähtökohtaisesti eri tavalla kuin aiemmin on tehty, niin että se palvelu tulee ihmisten lähelle ja sitä palvelua on moninaisesti tarjolla, liikkuvana, mobiilina? Mutta tuntuu olevan suomalaisessa järjestelmässä aikamoisen haasteen takana muuttaa sitä ajattelua. Saan itse palautetta koko ajan esimerkiksi ensihoidon toimijoilta ja palo- ja pelastustoimen toimijoilta, että heillä olisi valmiutta kehittää toimia, tehdä asioita eri tavalla ja myöskin hyödyntää sitä olemassa olevaa liikkuvaa resurssia. Mutta onko meillä päätöksentekijöinä alueellisesti, paikallisesti ja myöskin valtakunnallisesti kykyä ja osaamista mahdollistaa tämä tapahtuvaksi?

Ehkä tästä kokonaisuudesta, mikä nyt tänä päivänä on laajemmin pöydällä — näiden tukipalveluiden siirto ja yhtiöittämisen aikataulu, mikä liittyy erityisesti näihin ruoka- ja siivouspalveluihin — sen verran olen huolissani, että kun kynnsarvo on sen 215 000 euroa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2022 vp

niin meillä on aika monella alueella ne kokonaisuudet jo kaikkienensa koottu sen verran isoiksi kokonaisuuksiksi, että ne ylittävät tämän kynnysarvon eivätkä pysty sitä vuoden siirtymäaikaa sitten hyödyntämään. Mutta se yhtiöittäminen kokonaisuudessaan ottaa aikansa, ja sen takia toivoisin, että ministeriössä olisi rohkeutta yhdessä valtioneuvoston kokonaisarviointin pohjalta ottaa yhteyttä komissioon ja käydä keskustelua siitä lähtökohdasta, että myöskin näillä kynnysarvon ylittävillä alueilla pystyttäisiin harkinnan pohjalta käyttämään riittävä aika näihin yhtiöittämisprosesseihin, eikä syntyisi tilanteita, jotka olisivat mahdottomia osalle alueista. Uskon, että komissiosta löytyy ymmärrystä, koska ei ole tarkoitus tietoisesti rikkoa EU-pelissäntöjä tai estää näitten kynnysarvojen toteutuminen meillä kansallisesti. Olennaista olisi se, että me pystytään järkevällä tavalla huoltamaan ja huolehtimaan myös näiden tukipalveluiden siirrosta niissäkin maakunnissa, missä jo tänä päivänä laajemmat kokonaisuudet vastaavat näistä palveluista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Berg.

14.36 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Haluan itsekkin onnitella kaikkia tuoreita aluevaltuutettuja, ja siinä edustaja Heinonen oli ihan oikeassa, että nyt alkaa kova työ. Olen itse käyttänyt sellaista vertauskuvaa, että nyt kun onneksi ja vihdoin saatiin sote-uudistus valmiiksi, niin saimme niin sanotusti kirjahyllyn pystyyn, ja nyt näillä tuoreilla aluevaltuutetuilla on iso rooli siinä, että he lähtevät laittamaan niitä kirjoja sinne hyllyyn, mikä on oman näkemykseni mukaan se kaikista tärkein asia tässä substanssin rakentamisessa uuden edessä.

Mitä tulee tähän esitykseen, niin kuten tuossa tuli esille muutamissa puheenvuoroissa, kyseessä on hyvinkin teknisluonteinen esitys, mutta näen silti hyvin tärkeinä nämä esitykset.

Esimerkiksi juuri tämä kuntien ja hyvinvointialueiden tukipalvelujen myyntiä ja ostoa koskevan siirtymäajan siirtäminen sinne vuoden 23 loppuun on erittäin tärkeää. Tämä on todella sellainen asia, josta paljon yhteydenottoja on kunnista tullut tuolta viime syksystä lähtien, ja siitä syystä näen todella tärkeänä, että ministeriö ja hallitus tähän nyt puuttuivat ja annetaan siirtymäaikaa vuoden 23 loppuun. Niin kuin edustaja Kyllönen tuossa hyvin toi esille, nämä yhtiöittämiset ottavat oman aikansa, ja siitä syystä tämä siirtymäaika on erityisen tärkeä ja helpottaa varmasti muutoksen tekoa siellä tulevilla hyvinvointialueilla.

Kuten ministerikin nosti esille, varsinkin näitten ruokapalveluiden osalta on hyvinkin paljon ollut yhteistyötä kuntien ja nykyisten kuntayhtymien välillä, ja tästä syystä on hyvin tärkeätä, että jatkossa hyvinvointialueillakin tämä ruokapalvelujen tuottaminen kuntien toimesta tai yhdessä pystytään toteuttamaan. Siinä mielessä tämä on hyvin tärkeä asia.

Kuitenkin itse olen ymmärtänyt, että tällä hetkellä kuntien ja kuntayhtymien yhteisöistämistä yhtiöitä on jo aika paljon, ja siitä syystä tämä ei ole tietenkään kaikkien alueiden ongelma. Näemmä nämä yhtiöt, jotka ovat jo tällä hetkellä kuntien ja kuntayhtymien yhteisöistyksessä, voivat siellä hyvinvointialueilla jatkaa kuten ovat tähänkin mennessä toimineet, mikä helpottaa tietenkin varmaan tätä kokonaisuutta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Rantanen, Piritta.

14.38 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! Sote-lain muuttaminen ja tukipalveluiden siirtymisen siirtymäaika ovat aiheuttaneet kunnissa kyllä todella paljon haasteita ja hie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2022 vp

man epätietoisuuttakin. On ollut aikataulullisesti haasteita toteuttaa tämä järkevästi, ja sen vuoksi onkin erittäin hyvä asia, että tämä siirtymäaika tähän on nyt tulossa, ja on erittäin hyvä, että alueita ja kuntia on tässä kuunneltu. Tämä antaa myös aikaa hyvinvointialueille pohtia sitä kaikista järkevintä ratkaisua ja tuottaa nämä palvelut pitkällä aikavälillä kaikista järkevimmin.

Sote-henkilöstön saatavuuden ongelmista on puhuttu, mutta tällä on vaikutusta myös siihen, että meillä on ollut merkittäviä haasteita ruokapalvelutyöntekijöiden, puhtauspalvelutyöntekijöiden ja välinehuollon työntekijöiden saatavuudessa, ja uskon, että sillä on merkitystä myös sille, että sillä puolella työntekijät voivat hieman huokaista helpotuksesta, että heidänkin asemansa tässä kokonaisuudessa katsotaan varmasti kaikkein järkevimmin toteutettavaksi. Toivotaan, että tämä nyt myönnettävä siirtymä auttaa siis parhaan mahdollisen ja pitkäaikaisen mallin järjestämisessä näillä hyvinvointialueilla.

Edustaja Heinonen täältä harmillisesti jo kerkesi poistua mutta otti vähän kantaa sote-uudistuksen teknisluonteisiin muutoksiin. Ehkä voisi todeta niin, että ideologiahan ei ole tässä muuttumassa, vaan nyt tehdään nimenomaan tarpeelliset muutokset, ja tässä sote-uudistuksessa on selvää, että tämä tarve on ollut.

Edustaja Berg oli tätä sote-uudistusta kuvaillut kirjahyllyn pystyttämisenä. Itse olen käyttänyt tästä kielikuvaa, että sipulin kuoret on nyt saatu tehtyä, ja jotenkin tuntuu, että kokoomuksella vielä kirvelee ruveta tekemään sisuksia. Mutta toivotaan, että kokoomuskin saa rivinsä suoriksi. Itselleni jäi sellainen kuva, että puheenjohtaja Orpo kuitenkin oli alun perin vaalien aikaan hyvinkin sillä näkökulmalla, että myös kokoomuksen edustajat haluavat tätä uudistusta viedä aidosti eteenpäin. Toivotaan, että se rupeaa näkymään siellä alueillakin.

Oikeastaan kysymyksenä ehkä sitten vielä tästä edustaja Kyllösenkin mainitsemasta asiasta, että EU-lainsäädäntö saattaa joissakin tapauksissa tulla eteen tämän siirtymäajan puitteissa: onko mitään käsitystä siitä, kuinka montaa aluetta EU-lainsäädännön siirtymä voisi estää? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

14.41 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minäkin kiitän onnittelusta, sikäli mikäli ministeri halusi onnitella kansanedustajia, jotka ovat tulleet valituiksi tuonne aluevaltuustoon, mutta samalla tietysti oli muitakin, jotka sinne tulivat, kuten edustaja Heinonen aivan oikein sanoi. Voinemmehan me ottaa tämän osanotonkin tässä yhteydessä siitä, kuten edustaja Heinonen sanoi, että hanke on iso. Ongelmia on aivan varmasti vastassa, ja ministeri totesi omassa puheenvuorossaan, että tämä on Suomen historian suurin yksittäinen hallintouudistus. Oudolta tuntuisikin, että tässä ei olisi pieniä viilausongelmia, kun tätä pannaan täytäntöön. Siinä suhteessa se on täysin selkeää.

Minä vähän ihmettelin kyllä edustaja Heinosen jeremiadia, jollei siinä nyt ollut taustalla puhdas ideologia, johon tässä myöskin viitattiin, eli että kokoomuksen kuuluu arvostella, kun sitä teidän uudistustanne viedään muilla ehdoilla kuin mitä kokoomus halusi — markkinaehtoistaa tämän koko sote-järjestelmän. Nyt kun tehdään se muilla ehdoilla, niin ihmettelin tätä jeremiadia: Miksi täytyy korostaa vaikeuksia ja ongelmia, kun me kerran tiedämme, että niitä väkisin on? Miksei rohkaista sitä, että ratkaistaan nämä ongelmat ja ratkaistaan ne nimenomaan yhdessä? Sitä hallitus tässä juuri tekee nyt näillä pienillä muutoksilla, jotka tällä kertaa meille tulevat, ja aivan varmasti tulee jatkossa vielä lisää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2022 vp

Minusta on hieno asia, että tässä uudistuksessa halutaan varmistaa henkilöstön asema silloin, kun muutoksia tässä tehdään. Myöskin on tärkeätä huomioda se, että kun ruvetaan vertailemaan yksittäisiä kaupunkeja ja yksittäisiä kuntia, yksittäisiä alueita, niin aina kun tehdään uudistuksia — eikö niin, ministeri, eikö niin — jotkut saattavat hyötyä, [Puhujan puhelin soi] toiset siinä sitten häviävätkin, ja siinä suhteessahan tämä on aina tämmöistä pientä balanssia. Kokonaisuus kuitenkin voittaa, ja sitähan tässä yhdessä haetaan.

Te olette itse tuonut esille sen, että tämä uudistus tarjoaa myöskin mahdollisuuksia laadullisiin parannuksiin. Itse nostaisin yhden teeman, joka on ikäihmisten puolella oleva laadullinen muutos. Se olisi se, että me saisimme säännönmukaiset terveystarkastukset, niin sanotun seniorineuvolajärjestelmän, jossa on se ajatus, minkä täällä muun muassa edustaja Kyllönen toi omassa puheenvuorossaan esille, että sittenkin kaikkein tehokkainta terveydenhuoltoa on ennaltaehkäisevyys. Kaikki toimet, joilla me voimme ennalta ehkäistä, ovat säästötoimia. Se on myöskin laadullisesti ihmisille parempaa elämää. Eli tässä suhteessa on sekä—että: sekä taloudellinen hyöty että inhimillinen hyöty.

Toinen uudistus, joka on laadullinen ja josta te olette puhunut moneen kertaan ministerinäkin ja aikaisemmin erityisesti, on tämä omalääkärijärjestelmä, että otettaisiin maailmalta mallia. Tämä sote-uudistus tarjoaisi nyt ehkä tämmöisiin laadullisiin parannuksiin myöskin tilaa.

Viimeinen huomio liittyy näihin tukipalveluihin, joita tässä tuotiin esille, ja näihin kynnysrajoihin, jotka tässä ovat olemassa. Viittasitte pienempiin kuntiin. Jäin itse pohtimaan sitä, kun tulen suuremmasta kunnasta, ja suuremmista kunnista, niin miten nämä vastaavat asiat pystytään sitten suorittamaan suuremmissa kunnissa muuten kuin näiden kuntayhtymien kautta, mihin tässä nyt viitattiinkin. Miten se otetaan huomioon tässä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Muistutan edustajia vanhasta käytännöstä, että jos puhelin salissa pirisee, niin silloin kaikki paikallaolijat ovat oikeutetut kahveihin tuolla. [Kimmo Kiljunen: Minä tarjoan konjakin kera! — Naurua] — Hienoa, tätä odotin. — Ja edustaja Kiviranta.

14.45 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tämä uudistus on hyvin valmisteltu, mutta olisi todella ihme, jos siinä ei havaittaisi pieniä täydentämistarpeita, ja nyt niitä on jo ilmennyt väliaikaisten valmistelutoimielinten työssä ja varmaan ilmenee sitten, kun me aluevaltuutetuiksi valitut ryhdymme työhön ja voimme tehdä lisää näitä käytännön havainnot.

On hyvä, että näihin on tartuttu nyt näin ripeästi, tehdään tarpeelliset muutokset ja tarkennukset. Erityisen tärkeää on, että luodaan hyvät edellytykset kuntien ja hyvinvointialueiden yhteisille tukipalveluyhtiöille, jotka voisivat sitten järjestää ilmeisen järkevällä tavalla esimerkiksi ruoka- ja siivouspalveluja.

Ilmeisesti tässä odotetaan hyvinvointialueille myös muhkeita perintöjä ja lahjoja, kun kuntia ja maakuntia koskeva perintö- ja lahjaverovapaus ulotetaan koskemaan myös hyvinvointialueita. Tämä on tietenkin luonteva ratkaisu, koska hyvinvointialueilla on juridisesti verrannollinen asema muihin hallinnollisiin organisaatioihin, kuten kuntiin ja maakuntiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja vielä edustaja Ovaska ja sen jälkeen ministeri Lindén.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2022 vp

14.46 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Toki myös minunkin puolestani onnittelut kaikille valituille vaativaan tehtävään. Itse edustan kantaa, että ihmisten ei kannataisi tai pitäisi olla kolmella eri tasolla päättämässä asioista, mutta se on eri keskustelun paikka.

Täällä nousi puheenvuoroissa esiin Tampere. Se on rakas kotikaupunkini, ja haluan myös muistuttaa siitä, että kyllähän sotien mukana lähtee myös toisaalta se miljardi menoakin. Sote-kustannuksia tällä hetkellä on ollut kuitenkin hyvin vaikea ennakoida, ja kaupunki ei pysty niitä mitenkään helposti hillitsemään. En tiedä, pystyykö siihen hyvinvointialueeseen, mutta toivottavasti se nyt on kuitenkin vähän hallitumpaa ja koordinoitumpaa kuin kaikissa vajaassa 300:ssa eri kunnassa. Näitä sopimuksiahan siirtyy nyt paljon hyvinvointialueille — meilläkin Tampereella lähestulkoon tuhat erilaista sopimusta — ja niistä tietysti yksi merkittävä osa on ict-sopimukset jo aikaisemmin, mihin hallitus, kiitos siitä, on reagoinut ja myöskin tullut vastaan ja lisännyt nyt rahoitusta tältä osin.

Mutta niin kuin tässä keskustelussa on käynyt ilmi, kyllä nämä tukipalvelut ovat kiinteä osa hyvinvointialueiden toimintaa. Ja tietysti vielä ministeriltä tiedustelin, millä tavalla nyt ministeriössä seurataan tätä suurta muutosta ja kerätään tietoa hyvinvointialueilta. Nythän kunnat tekevät omia raportointejaan hyvinvointialueille näistä kaikista velvollisuuksista ja sopimuksista ja henkilöstöstä ja kiinteistöistä, niin miten nyt sitten ministeriö tässä prosessin varrella vielä tämän vuoden aikana katsoo, että siellä ei mitään pahempia lapsuksia sitten tapahtuisi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Lindén, 3 minuuttia.

14.48 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén: Arvoisa herra puhemies! Kiitän kaikkia edustajia erinomaisista evästyksistä tähän asiaan. Otan tässä nyt oikeastaan takaperin siitä järjestyksestä, jossa esititte puheenvuoroja.

Aloitan heti edustaja Ovaskan puheenvuorosta. Minulla oli juuri eilen työpalaveri, aivan erinomainen työpalaveri, STM:n ohjausyksikön johtajan, tamperelaistaustaisen Kari Hakarin kanssa, ja vakuutuin kyllä siitä, kuinka tiiviisti, säännöllisesti ja laaja-alaisesti STM seuraa hyvinvointialueiden valmistelutyötä. Näytti siltä, että se oli kyllä vahvoissa käsissä — kuitenkin muistaen, että itsehallinto on näillä alueilla, eli ihan mihinkään yksityiskohtiin ei STM tule mitään määräyksiä antamaan mutta auttaa ja tukee kaikin tavoin.

Edustaja Kiljusen puheenvuorossa tuli sisällöllisiä kysymyksiä. Niistä nyt lähinnä vain sen verran, että oma näkemykseni on, että niitä pystytään paremmin toteuttamaan juuri näillä laajoilla alueilla kuin lukuisissa erilaisissa kunnissa.

Sitten täällä nousi oikeastaan yhteisenä kysymyksenä eniten esille kysymys siitä, mitenkäs nyt sitten nämä suurimmat yhtiöt, joissa myynnit kunnasta hyvinvointialueelle tai hyvinvointialueelta kunnalle ylittävät EU:n kynnysarvon. Tämä on kieltämättä haaste. Tässä on varmasti ollut takana se ajatus, että suuremmat yhtiöt joudutaan sitten käytännössä pilkkomaan tai niiden rakennetta joudutaan muuttamaan mutta niiden volyymit jäävät sen jälkeenkin niin suuriksi, että ne pärjäävät tässä. Sen takia erityisesti pienet yhtiöt, joilla sitten alittuu tämä kynnysarvo, joka on hämmästyttävän matala, niin kuin tiedämme... Minusta edustaja Kyllönen kiinnitti kyllä vakavaa huomiota juuri siihen, että tässä varmasti syntyy tilanteita, joissa ainakin kalkkiviivoille joudutaan, elleivät uhkaa sitten aikarajat ylityä, ja yhteys EU:hun pitää olla. Tuo oli minusta hyvä, tärkeä evästyks tietäen edustaja Kyllösen osaamisen tälläkin alueella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2022 vp

Sitten vielä laajemmin: Ihan ensimmäisessä puheenvuorossa edustaja Heinonen nosti yleisesti ottaen esille rahoituskysymyksen. Tässähän, niin kuin kaikki tiedämme, oikeasti se raha, mikä kunnilla ja kuntayhtymillä nyt on, ei sillä tavalla muutu, vaan vuonna 23 se jakaantuu kahteen osaan. Siinä jakotilanteessa syntyy varmasti jollakin alueella tyytymättömyyttä siihen suuntaan, onko hyvinvointialueen saama rahoitus koettu riittäväksi tarpeeseen nähden, ja sitten toisaalta taas syntyy tilanteita, joissa kunnissa koetaan samalla tavalla. Kuitenkin se siirtymävaihehan pystytään tässä täysin hallitsemaan. Suurempi kysymys on sitten kokonaisrahoituksen riittävyys siitä vuosiksi eteenpäin. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.